

Memo Spuitzoning

Helhoek 7-9 te Groessen

Gemeente Duiven

Projectnummer: 4453.01
Datum: 19-03-2026

Inhoud

1.	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding.....	1
1.2	Doelstelling van de memo.....	1
2.	Wettelijk kader.....	2
3.	Onderzoek.....	3
3.1	Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en)?..	3
3.2	Ligging projectgebied.....	4
3.3	Welke gewassen worden verbouwd?.....	5
3.3.1	Blijvend grasland	6
3.3.2	Agrarisch natuurmengsel.....	6
3.4	Locatie-specifieke maatregelen ter bescherming van de woonomgeving	7
4.	Conclusie	8

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Buiten de bebouwde kom van Groessen ligt de buurtschap Helhoek. Initiatiefnemer is voornemens op een perceel tussen Helhoek 7-9 een woning te realiseren. Het perceel heeft een totale oppervlakte van circa 3.950 m². Kadastraal staat het perceel bekend als; gemeente Duiven, sectie H, nummer 2685. Voorheen was het perceel eigendom van de ouders van de initiatiefnemer, die wonen op Helhoek 9. Het perceel wordt in de huidige situatie voornamelijk gebruikt als paardenweide. In het kader van de verlenging van de A15 zijn er zeven woningen gesloopt in de buurtschap, om deze reden mogen er ook zeven woningen worden terug gebouwd. Hier is initiatiefnemer er één van. Daarom wil de initiatiefnemers op het perceel tussen Helhoek 7 en 9 een nieuwe woning realiseren voor eigen gebruik.

De initiatiefnemer heeft ten behoeve van bovenstaande wensen bij de gemeente Duiven op 7 juli een eerste gesprek gevoerd. Op 17 augustus 2025 heeft de gemeente aangegeven positief tegenover het verzoek van de initiatiefnemer te staan, onder bepaalde voorwaarden.

Het projectgebied is ter plaatse van de nieuw te bouwen woning met bijbehorende bouwwerken bestemd als 'Agrarisch'. Op grond van het 'Omgevingsplan gemeente Duiven', met onderliggend bestemmingplan 'Buitengebied 2013', is de bouw van de nieuwe woning en bijgebouwen niet toegestaan. Om dit te kunnen realiseren is het noodzakelijk om af te wijken van het omgevingsplan. Aangezien het initiatief afwijkt van het geldende omgevingsplan, is het noodzakelijk om in de motivering de ruimtelijke aanvaardbaarheid van de voorgenomen bouw van de woning, schuur en bijbehorende bijgebouwen te onderbouwen aan de hand van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL).

Spuitzonering is één van de milieuaspecten die wordt meegenomen bij het beoordelen van ETFAL-onderbouwing. Spuitzonering is de laatste tijd een veelbesproken onderwerp doordat recente uitspraken van de Raad van State duidelijk hebben gemaakt dat bestaande modellen en rapporten onvoldoende wetenschappelijke basis bieden om kortere afstanden dan 50 meter te verantwoorden. Dit bemoeilijkt woningbouw nabij agrarische percelen en zet gemeenten onder druk, die op hun beurt bij het Rijk aandringen op heldere, landelijk geldende regels. Tegelijkertijd heeft de Tweede Kamer in mei 2024 moties aangenomen om samen met het Ctgb tot een wetenschappelijk onderbouwd kader te komen, en zijn er in juli 2025 Woo-documenten openbaar gemaakt die de maatschappelijke urgentie benadrukken. Hierdoor is spuitzonering nu een politiek en juridisch brandpunt, waar woningbouw, volksgezondheid en landbouwbelangen elkaar raken.

1.2 Doelstelling van de memo

Doel van deze memo is om, op basis van locatie-specifieke omstandigheden en gegevens, te onderbouwen dat realisatie van de woning aan de Helhoek mogelijk is binnen 50 meter van de omliggende agrarische percelen.

2. Wettelijk kader

In Nederland bestaan geen wettelijke regels voor de minimale afstand tussen percelen waarop gewassen in de open lucht worden geteeld en nabijgelegen gevoelige objecten of functies die gevoelig zijn voor gewasbeschermingsmiddelen. Gevoelige functies zijn locaties waar mensen zich regelmatig en langdurig ophouden, zoals woningen met tuinen. De gekozen afstand van 50 meter is bedoeld om enerzijds de agrarische bedrijfsvoering niet te belemmeren, en anderzijds om mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken. Het gaat echter om een indicatieve en arbitraire afstand; de feitelijk verantwoorde afstand is afhankelijk van onder andere het type teelt en de lokale omstandigheden.

In de praktijk, bij het opstellen van ruimtelijke motiveringen ten behoeve van juridisch-planologische procedures, wordt echter vaak een vuistregel gehanteerd: een afstand van 50 meter tussen een locatie waar mogelijk gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, en een gevoelige bestemming. Deze afstand is ontstaan vanuit de praktijk, aangezien het gebruik van rekenmodellen tot nu toe weinig succesvol is gebleken.

Bij het open teelten van sierplanten, bomen, boomgaarden of fruit is de kans op drift — het wegwaaien van spuitvloeistof — groter vanwege de aard van het spuiten, dat vaak op- en zijwaarts gericht is en met een hogere frequentie plaatsvindt dan bij bijvoorbeeld lage bometeelt of aardappelteelt. Daarom rust op het betrokken bestuursorgaan de plicht om zorgvuldig onderzoek te doen, zowel bij het hanteren als bij het afwijken van deze afstandsrichtlijn. Bovenstaande betekent in de praktijk dat voor elk agrarisch perceel rekening gehouden moet worden met een spuitzone van 50 meter. Dit komt doordat het Omgevingsplan doorgaans direct grondgebonden agrarisch gebruik toestaat — en daarmee ook impliciet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is er jurisprudentie waaruit blijkt dat spuitzonering ook relevant is bij de beoordeling van de planologische mogelijkheden van een perceel. Denk bijvoorbeeld aan de situatie waarin grasland zonder vergunning wordt omgezet naar akkerbouwgrond. Een uitzondering hierop geldt wanneer het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen expliciet is aangewezen als een Omgevingsplanactiviteit in het Omgevingsplan. In dat geval kan regulering via vergunningverlening plaatsvinden.

Vooralsnog is er geen jurisprudentie bekend waaruit blijkt dat er algemeen geaccepteerde onderzoeksmethoden of rekenmodellen beschikbaar zijn. Hierdoor wordt de richtafstand van 50 meter in de praktijk vaak als vaste norm toegepast. Dit betekent doorgaans dat plannen zo worden aangepast dat deze afstand kan worden aangehouden. Een mogelijke alternatieve maatregel is het instellen van een spuitvrije zone op de aangrenzende agrarische percelen, waarbij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen die zone wordt uitgesloten.

In bepaalde gevallen kan gemotiveerd worden afgeweken van de gangbare afstand van 50 meter zonder een spuitvrije zone op te nemen. Dit is mogelijk wanneer locatie-specifieke omstandigheden aantoonbaar maken dat een kortere afstand geen belemmering vormt voor een goede ruimtelijke ordening en de belangen van betrokken partijen daarbij zorgvuldig zijn afgewogen.

3. Onderzoek

Zoals hierboven staat aangegeven is de richtafstand van 50 meter momenteel een vaste norm. Desalniettemin is elke locatie en ontwikkeling uniek, en dient per locatie en per ontwikkeling onderzocht en afgewogen te worden in hoeverre het aspect spuitzonering een belemmering vormt.

3.1 Informatiebronnen

Deze memo is voornamelijk opgesteld op basis van gegevens afkomstig uit Boer en Bunder. Dit is een online platform dat gegevens toont over landbouwpercelen in Nederland, gebaseerd op informatie uit onder andere de Basisregistratie Percelen (BRP) van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Deze gegevens hebben betrekking op agrarische bedrijven die landbouwgrond opgeven voor bijvoorbeeld GLB-subsidies (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid). Daarom bevat Boer en Bunder alleen informatie over percelen die bedrijfsmatig worden gebruikt door geregistreerde landbouwondernemers. Particuliere eigenaren die hun grond hobbymatig gebruiken of niet als landbouwbedrijf geregistreerd zijn, komen niet voor in deze databron. Hun percelen zijn dus niet zichtbaar of geregistreerd op Boer en Bunder. Naast dit online platform zijn ook de websites Regels op de Kaart en PDOK-viewer geraadpleegd.

3.2 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en)?

Voor het projectgebied geldt het (tijdelijk deel van het) 'Omgevingsplan gemeente Duiven', met onderliggend het bestemmingsplan 'Buitengebied 2013'. Op basis van het Omgevingsplan is de locatie van het projectgebied bestemd als 'Agrarisch', 'Waarde – Landschap' en 'Waarde – Middelmatige archeologische verwachting'.

Op grond van het bestemmingsplan heeft het projectgebied grotendeels de bestemming 'Agrarisch'. De gronden met deze bestemming zijn hoofdzakelijk bestemd voor het uitoefenen van een grondgebonden agrarisch bedrijf of grondgebonden veehouderij, met daaraan ondergeschikte functies zoals; hobbymatige weidegang; agrarisch natuurbeheer; kleinschalige binnenactiviteiten die gericht zijn op de uitoefening van persoonlijke/ dierlijke verzorging; recreatieve nevenactiviteiten in de vorm van een kleinschalig kampeerterrein uitsluitend binnen het bouwvlak.

Voor de gronden met de bestemming 'Waarde - Landschap' geldt dat deze gronden hoofdzakelijk bestemd zijn voor de bescherming, instandhouding en versterking van de aardkundige waarden, openheid en het verkavelingspatroon. Hiervoor moet aangetoond worden dat er geen sprake is van een significante aantasting van wezenlijke landschappelijke kenmerken of waarden van het gebied.

Bij het bepalen van een verantwoorde afstand tussen een gevoelige functie en agrarische percelen waarop het open teelten van sierplanten, bomen, boomgaarden en fruit in planologische zin zijn toegestaan, dient te worden gekeken naar wat het bestemmingsplan in juridische zin maximaal toelaat. Hierbij wordt uitgegaan van een maximale invulling van de planologische mogelijkheden van de betreffende gronden. Indien het bestemmingsvlak bometeelt, sierteelt en fruitteelt tot aan de perceelsgrens toelaat, dan dient te worden gemeten vanaf de perceelsgrens (in dit geval is dat de grens van het agrarische bestemmingsvlak).

De omliggende percelen rondom het projectgebied hebben de bestemming “Agrarisch” en kunnen worden gebruikt voor agrarische activiteiten waarbij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan. In artikel 3 van bestemmingsplan ‘Buitengebied 2013’, wordt beschreven dat binnen deze bestemming de uitoefening van een agrarisch bedrijf of een grondgebonden veehouderij is toegestaan. Een agrarisch bedrijf wordt in bestemmingsplan ‘Buitengebied 2013’ gedefinieerd als een bedrijf, dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of het houden van dieren. Een grondgebonden veehouderij wordt gedefinieerd als een agrarisch bedrijf dat uitsluitend of overwegend is gericht op het houden van vee, waarbij het gebruik van agrarische grond noodzakelijk is voor het functioneren ervan, of het fokken van paarden en/of pony’s. Binnen het bestemmingsplan ‘Buitengebied 2013’ worden geen specifieke beperkingen opgelegd ten aanzien van fruitteelt, boomteelt, sierteelt of akkerbouw binnen gronden met de bestemming ‘Agrarisch’. Aangezien deze teelten niet expliciet zijn uitgesloten in de planregels, wordt aangenomen dat deze vormen van agrarisch gebruik binnen de bestemming zonder meer zijn toegestaan.

3.3 Ligging projectgebied

Figuur 1 toont een uitsnede van Boer en Bunder, het projectgebied is aangegeven met een rode stippellijn. De omliggende agrarische percelen zijn aangegeven met een blauwe omlijn.

Figuur 1. Ligging projectgebied ten opzichte van agrarische percelen (bron: Boer en Bunder)

Figuur 2. Afstand functie 'Wonen' tot agrarische percelen (bron: Boer en Bunder)

In figuur 2 is de afstand weergegeven tussen de omliggende agrarische percelen en het gedeelte van het projectgebied waar de functie 'Wonen' beoogd wordt. Het noordelijke deel van het projectgebied wordt momenteel gebruikt als paardenweide. De initiatiefnemer, tevens eigenaar van het projectgebied, is voornemens om de agrarische functie voor dit deel te behouden voor hobbymatig gebruik. Hiermee ontstaat een bufferzone van minimaal 50 meter tussen de beoogde woonfunctie in het zuidelijke deel van het projectgebied en de aangrenzende agrarische percelen waarop eventueel gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden toegepast. Daarmee wordt voldaan aan de richtafstanden die gelden in het kader van spuitzonering. Hoewel wordt voldaan aan de richtafstanden voor spuitzonering, wordt aanvullend gekeken naar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op omliggende percelen om een zorgvuldige ruimtelijke afweging mogelijk te maken.

3.4 Welke gewassen worden verbouwd?

Rondom het projectgebied liggen drie agrarische percelen, zoals weergegeven in figuur 3. In de navolgende paragraaf wordt per perceel een beschrijving gegeven van het huidige gebruik en het aanwezige gewastype.

Figuur 3. Ligging agrarische percelen tot projectgebied (bron: Boer en Bunder)

3.4.1 Blijvend grasland

Het perceel ten westen van het projectgebied (A) is de afgelopen jaren in gebruik als blijvend grasland en bestaat grotendeels uit kleigrond. Blijvend grasland bestaat uit natuurlijke of ingezaaide vegetatie van meer dan 50 procent grassen of kruidachtige voedergewassen dat minimaal vijf jaar niet is opgenomen in de vruchtwisseling. Percelen die als blijvend grasland zijn aangemerkt, mits ze niet op veengronden of in Natura 2000-gebieden (kwetsbare gebieden), kunnen voorsnog omgezet worden naar bouwland, waarop gewasbeschermingsmiddelen gebruikt kunnen worden. In dit specifieke geval zijn de percelen echter in eigendom van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), en valt het onder het beheer van Collectief Rivierenland. Hierdoor gelden er aanvullende verplichtingen die zijn vastgelegd in de bijbehorende beheerovereenkomst. De eigenaar mag niet zonder toestemming blijvend grasland omzetten naar bouwland. Ook het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is in dit kader aan voorwaarden gebonden. Hoewel het gebruik ervan niet volledig is uitgesloten, kan het binnen het ANLb-beheer aanzienlijk worden beperkt om ecologische waarden te beschermen. Bovendien zijn de percelen sinds ten minste 2009 in gebruik als blijvend grasland. Gedurende deze periode heeft er geen gewaswisseling plaatsgevonden. Gezien de aard en het langdurige gebruik van de percelen is de kans op omzetting naar andere teelten nagenoeg nihil.

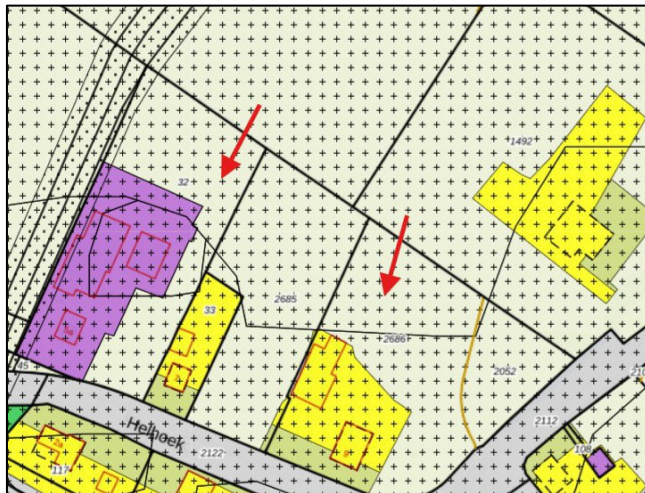
3.4.2 Agrarisch natuurmengsel

De agrarische gronden ten noorden en noordoosten van het projectgebied (B & C) bevinden zich op ongeveer 50 m afstand van het deel van het projectgebied waar de woonfunctie is voorzien. Deze percelen zijn decennialang in gebruik als grasland. Vanaf 2022 zijn deze percelen ingericht met een agrarisch natuurmengsel en bestaan grotendeels uit kleigrond. Agrarisch natuurmengsel bestaat uit een mengsel van kruiden, granen, bloemen, grassen of andere gewassen waarbij geen enkel afzonderlijk gewas meer dan 50% aanwezig is. Deze percelen vallen eveneens onder een ANLb-beheercontract via Collectief Rivierenland. Wanneer gronden met een agrarisch natuurmengsel zijn opgenomen in deze beheerovereenkomst, dan is de deelnemer contractueel verplicht om het perceel gedurende de looptijd van 6 jaar van het contract te beheren conform de gestelde natuurdoelen en beheermaatregelen. Hiervoor geldt dat deze gronden tijdens de looptijd van de overeenkomst niet omgezet mogen worden naar bouwland. Daarnaast geldt dat het gebruik van beschermingsmiddelen doorgaans niet is toegestaan om de ecologische waarde te behouden en versterken. Na afloop van de ANLb-beheerperiode is omzetting van het perceel naar bouwland wel weer toegestaan, mits het contract niet wordt verlengd en er geen andere

ruimtelijke of ecologische beperkingen van kracht zijn. Hoewel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de toekomst niet volledig is uitgesloten, kan het binnen het ANLb-beheer aanzienlijk worden beperkt om ecologische waarden te beschermen. Bovendien zijn de percelen sinds ten minste 2009 in gebruik als grasland. Gedurende deze periode heeft er geen gewaswisseling plaatsgevonden. Gezien de aard en het langdurige gebruik van het perceel is de kans op omzetting naar andere teelten nagenoeg nihil.

3.5 Overige agrarische percelen

In figuren 3 en 4 is te zien dat zich tussen de agrarische percelen die in Boer en Bunder worden weergegeven en het projectgebied eveneens agrarische percelen bevinden. Aan de westzijde (linkerpijl in figuur 4) grenst het projectgebied direct aan het agrarische deel van het perceel Helhoek 5a. Aan de oostzijde (rechterpijl in figuur 4) sluit het projectgebied direct aan op het agrarische deel van het perceel Helhoek 9. Deze relatief kleine agrarische percelen zijn eigendom van particulieren en worden al ruim 30 jaar uitsluitend hobbymatig gebruikt en zijn niet als landbouwbedrijf geregistreerd. Daarnaast zijn de percelen te klein om gewassen te telen waarbij bestrijdingsmiddelen worden toegepast. Hierdoor kan het gebruik van bestrijdingsmiddelen op deze percelen worden uitgesloten.

Figuur 4. Direct omliggende agrarische percelen (bron: Regels op de kaart)

3.6 Locatie-specifieke maatregelen ter bescherming van de woonomgeving

Naast het beoordelen van de gewassen die worden verbouwd rondom het projectgebied, moet ook worden beoordeeld welke locatie-specifieke maatregelen getroffen worden ter bescherming van de woonomgeving. Zo kunnen diverse 'obstakels' zorgen voor een vermindering van drift richting de woonomgeving. Doordat de 50 meter bufferzone in de beoogde situatie wordt gerespecteerd zijn er echter geen locatie-specifieke maatregelen noodzakelijk om eventuele drift op te vangen.

4. Conclusie

Buiten de bebouwde kom van Groessen ligt de Buurtschap Helhoek. Initiatiefnemer is voornemens op een perceel tussen Helhoek 7-9 een woning te realiseren voor eigen gebruik. Het projectgebied is ter plaatse van de nieuw te bouwen woning met bijbehorende bouwwerken bestemd als 'Agrarisch'. In de beoogde situatie wordt aan de zuidzijde van het projectgebied voorzien in een woonfunctie, terwijl aan de noordzijde de bestaande agrarische functie wordt gehandhaafd. Dit agrarische deel, met een breedte van circa 50 meter, blijft in eigendom van de initiatiefnemer en zal enkel worden gebruikt voor hobbymatige doeleinden. Daarnaast dient het noordelijke deel van het projectgebied als ruimtelijke buffer tussen de beoogde woonfunctie en de noordelijk gelegen agrarische percelen. Hierdoor wordt de vuistregel om een afstand van 50 meter tussen gevoelige functies en agrarische activiteiten, waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, gehandhaafd. Deze relatief kleine agrarische percelen die direct ten oosten en ten westen liggen zijn eigendom van particulieren en niet geregistreerd als landbouwbedrijf. Deze percelen worden al meer dan 30 jaar gebruikt voor hobbymatig doeleinden. Hierdoor kan het gebruik van bestrijdingsmiddelenbegrensende agrarische percelen worden uitgesloten.

De omliggende percelen rondom het projectgebied hebben de bestemming "Agrarisch". Binnen het bestemmingsplan 'Buitengebied 2013' worden voor deze gronden geen specifieke beperkingen opgelegd ten aanzien van fruitteelt, boomteelt, sierteelt of akkerbouw. Daarnaast zijn er geen regels opgesteld over het verbod van gewasbeschermingsmiddelen. Hierdoor is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zonder meer toegestaan. De agrarische percelen die grenzen aan het projectgebied bestaan echter uit blijvend grasland en agrarisch natuurmengsel. Deze percelen liggen op meer dan 50 meter afstand van de beoogde woonfunctie, waardoor de minimale bufferzone tussen agrarische en woonfuncties wordt gehandhaafd. Daarnaast worden omliggende percelen beheerd via het ANLb en Collectief Rivierenland. Hierdoor zijn bindende beheerdoelen vastgesteld voor een periode van zes jaar, wat betekent dat omzetting naar bouwland of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen mogelijk is met voorafgaande toestemming. Aangezien alle omliggende percelen sinds ten minste 2009 in gebruik zijn als grasland en er gedurende deze periode geen gewaswisseling heeft plaatsgevonden, is de kans op omzetting naar andere teelten nagenoeg nihil.

Gezien de handhaving van een bufferzone van 50 meter tussen de beoogde woonfunctie en de omliggende agrarische percelen, is het risico op blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen binnen de beoogde woonfunctie minimaal. Daarnaast worden de omliggende percelen beheerd via het ANLb en Collectief Rivierenland, wat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder beperkt. Daarmee wordt het woon- en leefklimaat van voorliggend initiatief als aanvaardbaar beschouwd en is een nadere toetsing in het kader van spuitzonering niet noodzakelijk.